

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6ies una data pe septamana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidieleri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Ta6s'a timbrala e 30 cr. de fiecare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu ee voru mai primi publicari.

Nr. 91-2.

Brasiovu, 27. Septembre 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Diet'a Transilvaniei.

Siedinti'a a XXXIII. din 22. Septembre.

(Corege si in Nr. trecut 22/9. Sept.)

§. 15 se cetesce in 3 limbi, elu suna: „In comunicatiune cu oficiele c. r. militari se voru folosi comunele dupa amisiveritate, municipiele inse in totu chipulu de limb'a germana.“

H. Schmidt satirisandu cere a se mai adauge 1½ cuventu ad. lenga c. r. oficie militari „si financiari“ dicundu, ca deregatoriile militari sunt deregat. imperiale ca si cele financiare, si unele si altele pentru pastrarea unitatii ceru corespondintia in limba germana.

Leontinu Popu: Inalta casa! Mai. S'a prebunulu nostru Domnitoriu in diplom'a s'a din 20. Oct. 1860, a binevoitu a detiermuri obiectele, cari voiesce a le sustien6 consultariloru senatului imperiale, ear' celalalte, si anumitu, cari in §. 2 alu diplomei nu sunt p6menite, le au lasatu corporatiuniloru legislative ale tieriloru si respective ale acelor'a, ce se tienu de coron'a Ungariei, ca se le otar6sca amesuratu constitutiunei lor de mai inainte.

Unu asemenea dreptu, de asi detiermuri limb'a s'a ofici6sa s'a lasatu si acestui in. corpu legislativu.

Privindu la §. 15 si respective la a 2. parte a acestui §., unde adeca se dice: „municipiele in totu chipulu au de a se folosi in comunicatiune cu oficiele c. r. militari de limb'a germana“ -- o affu in contradicere cu voi'a Mai. Sale in diplom'a din 20. Oct. 1863 esprimata.

Nu affu ac6st'a consunat6rie neci cu decisiunea §-iloru 10, 11 si 14 ai acestui proieptu, ce sta la ordinea dilei, ca-ci in. dieta in acei §§. nu si'a lnatu libertate de a constringe drepturile municipieloru si a hotari atatu limb'a municipala, catu si comunala, ceace §. 15, din proiept. reg. in giurstarea de fa6ia o face.

Nu afflamu cuprinsulu acestui §. legitimatu neci in constitutiunea n6stra de mai nainte, unde, adeca diet'a se fia otaritu vreodata in comune s6u municipii de limba ofici6sa cea germana s6u alt'a.

Deci eu, in. casa! din motivele mai susu pomenite, dupa-ce in §. 14 pe destulu affu ingrijitu despre limb'a comunicatiunei, sum aplicatu de a dechiar6 §. 15 ca superfluu, si a me rog6, ca acestu §., care este in contr'a decisiuniloru in. diete de pana acumu se se lase de totu afara, si ac6st'a cu atatu mai vertosu, cu catu, ca dupa decisiunile in. diete de pana acumu, toti fiii patriei sunt indetorati a inveti6 limbele patriei.

Oficirii regimentelor patriotice, cu carii avemu mai multu de a face, inca trebuie se fia indetorati a sci. limbele patriei. Deci recomandu din nou in. case stergerea §. 15.

Dr. Ratiu: Inalta casa! Eu inca partinescu prop. D. dep. Leontinu Popu, ca §. 15 se remana afara, din cauza, pentruca §. ac6st'a sta cu totulu in contradicere cu §. 1 alu acestui proieptu de lege, unde se dice, cumuca t6te trei limbele tieri sunt pe deplinu egalu indreptatite in comunicatiunea publica ofici6sa.

Dar' §. ac6st'a mi se pare mie a fi in contradicere chiaru si cu legile fundamentale ale patriei nostre, si in specie cu art. 31 din 1791, care contine, cumuca numai singuru cu

suprem'a prefectura militara a patriei se intretiena deregatoriile corespondintia in limb'a latina si nu in limb'a respectiveloru comune si municipii.

Din acestu punctu de vedere affu eu in contradicere §. ac6st'a chiaru cu legile fundamentale, care pana astadi inca nu s'au stersu. Dar' acestu §. dupa parerea mea, dupace s'a restituitu constitutiunea vechia a patriei, nu se p6te efeptui, pentruca se dice in mentionatulu §., ca limb'a deregatoriiloru comunali se fia in comunicatiune cu deregatoriile militare dupa potintia cea germana. Intrebu dar' pe pre-onoratii Dni deputati, carii se affa aci de fa6ia, 6re le este comunelor cu potintia a folosi in corespondintia cu deregatoriile militari limb'a germana?

Eu asia credu, cumuca nu va fi neci unu deputatu aci, care se dica, cumuca densulu scie din pracs'a (intielegu comunele din comitate si scaunele secuiesci, nu din scaunele sasesci), cumuca aceste comune din comitate, districte s6u scaune secuiesci ar fi in stare se corespunda in limb'a germana.

Asia dar' d6ca scimu a priori, cumuca ceva nu e cu potintia, pentru ce se o punemu ac6st'a in lege?

Acea nu credu, ca regimulu ar vr6, ca cea ce e cu nepotintia, se face se fia cu potintia, ca-ci atunci, candu s'ar face ac6st'a, ar trebui se ne int6rcemu earasi la starea cea dinainte de 1860, la starea de sub absolutismu, carea credu, ca nu o vr6 nimenea. —

Cea ce am disu despre comune, aceea sta mare parte si despre municipii.

Se cautamu mai incolo si la pracs'a chiaru dela 1860 inco6ce si ne vomu convinge, cumuca t6te municipiile, care trebuie de facto se st6 in 6resicare corespondintia cu deregatoriile militari, s'au folositu in corespondintia ac6st'a de limb'a municipiului. Si acelea, asia credu, ca prin ac6st'a s'au folositu numai de drepturile lor; si fiinduca membrii aceloru deregatorii militari, despre carii e vorba, sunt fiii patriei, cari pricepu limbele patriei, credu, ca nu li se face neci o greutate si pentru aceea, si pana astadi, corespondintia comitatelor cu deregatoriile militare se duce in limb'a municipala.

Eu nu vr6u prin ac6sta se dicu, ca ar fi de lipsa, ca cu suprem'a prefectura militara se corespunda dicasteriile patriei in alta limba, decatu in cea nemti6sca, voiu inse se atingu, ca municipiile nu stau in corespondintia cu suprem'a armorum prefectura, ci numai guvernulu cu suprem'a armorum prefectura va folosi in locu de limb'a latina, limb'a germana.

D6ca in, casa va primi §. 15, ca adeca: comunele si municipiile in comunicatiunea ofici6sa cu deregatoriile militare, cele d'ant6iu dupa potintia, eara municipiile in totu chipulu se corespunda in limb'a germana, eu credu, ca o atare lege ar fi ingreunat6ria pentru t6ta tier'a, pentruca in comitate de si se affa ici colo locuitori de t6te trei nationalitatile, dar' comitatele sunt locuite in cea mai mare parte de romani si unguri si scaunele secuiesci mai numai singuru de unguri. Asiadara, d6ca noi poftimu dela municipii, ca aceste se corespunda cu deregatoriile militare in limb'a germana, atunci ar trebui, ca atati translat6ri se plat6sca tier'a, cate deregatorii se affa in comitate, districte si scaune secuiesci.

Eu dar' din acestea motive partinescu cu totulu propunerea Dlui L. Popu, si fiinduca i am primitu propunerea, de sine se intielege, ca nu potu primi propunerea D. deput. H. Schmidt, care vr6 se mai adauga la §. 15 inca unu ouventu si diumetate; nu potu primi ac6st'a singuru dintr'o cauza, fiinduca in totu proieptulu regimulu nu vedu neci o litera despre deregatoriile financiari, semnu, ca dispusetiunile legeri presente au val6re si in privinti'a acestora, ear' candu legea ac6st'a nu s'ar referi si la deregatoriile financiare, atunci pentru acestea vomu trebui se facemu alta lege speciala, si nu potemu se o facemu ac6st'a asia numai per tangentem cu unu ouventu si diumetate!!!

J. Rusu: Inalta casa! Din partea D. dep. H. Schmidt s'a adusu unu proieptu inainte, prin care Dlui a socotitu, ca va face inaltei case o bucuria deosebita.

Eu trebuie se marturisesc, ca mie neci o bucuria nu mi-a facutu, si pentru aceea neci nu potu primi propunerea Domnieului.

S'a disu aci de unii Dni, cumuca militi'a este militia imperiala, eu nu vréu se negu acésta, oa militi'a transilvana nu s'ar tiené de oea imperiala, dar' trebuie se marturisesc, ca militi'a transilvana e si nationala incatuva. (Ho! ho! si risu in centru.)

Pentru acést'a eu nu aflú cauza destula, din care comunele dupa potintia, si municipiile in totu chipulu ar trebui se corespunda in limb'a germana cu deregatoriile militari, nu me potu apoi invoi, din cauza, ca dupa-ce in §§. 10 si 11 s'au hotaritu, cumuca limb'a oficiósa in comune si municipii o va decide reprezentanti'a comunei si a municipiului, — in §-ii acestia se decide numai o limba pentru comuna si municipiu, asia dara reprezentanti'a comunei si a municipiului va decide numai o limba, pe candu dupa propunerea regimului in §. 15 si a D. H. Schmidt reprezentantiele voru trebui se decida in tóte comunele 2 limbe, adeca in fiasicare comuna si municipiu va trebui se se usitzeze afara de limb'a romana séu magiara si cea germana.

Tocmai eu am fostu, care mai deunadi am propusu, ca limb'a oficiósa in municipii se se decida prin reprezentantia, inse cu respectu la limbele usitate in municipii, inse mi s'au disu, ca acést'a nu se póte primi.

Déca nu s'a potutu primi atunci, apoi acumu trebuie se fimu consecuenti si se hotarimu si acumu, ca in comune si municipii se fia numai o limba oficiósa.

Ce se atinge de motiunea Dlui H Schmidt, cumuca in §. 15 se se mai puna inca si aceea, ca si in comunicatiune cu deregatoriile financiare se se folosésca comunele si municipiile de limb'a germana, eu inca sum de parere, ca acésta nu se tiene aci, dupa-ce in proieptulu acést'a nicairi nu este vorba despre asia ceva. — (Intrerupu de mai multi.)

El n ö k: Kérem ne szakasszák félbe (ve rogu nu'lu intrerumpeti.)

R. Dupa cumu am disu, eu credu si sum convinsu, ca acést'a nu se tiene aci. Mai incolo sum in contr'a §. din proieptulu regimului, din acele motive, pentruca dupa cumu am disu sta in contradicere cu §§. 10 si 11.

Mai incolo s'a disu in §. 14, cumuca in comunicatiunea reciproca, voru intrebuintia comunele si oficiile limb'a loru propria de afaceri. In §. acést'a se póte dice dar', ca comunele si municipiile voru corespunde si cu oficiile militari in limb'a comuneloru si municipiiloru.

Asia dara me alaturu si eu pre lenga propunerea Dlui L. Popu, si sum de parere, ca §. 15 se se lasé cu totul afara!!!

Fr. de Trauschenfels intr'o cuventare mai lunga dovedesce, ca unitatea administratiunei militare si financiare cuprinde in sine necesitatea de a avé una limba in ambele acestea administratiuni. In siedintiele mai d'inainte au aflatu cu multumire din partea stangei dechiarari, ca dela judele saténu insusu voru invetiá toti oficialii limbele patriei, prin urmare inca si cuventulu din §. reg. „dupa potintia“ ar trebui se se stérgea afara. Crede, ca suntemu datori cu acestu respectu ambeloru acestoru organe ale in. reg., fiinduca chiaru Mai. S'a in constitutiunea din Febr. a indegetatu órecumu, ca astépta dela noi acésta respectare, fiinduca pré'naltai conducere è concentrata in senatulu imperialu. — Apará pe H. Schmidt.

E i t e l inca sprijinesce propusetiunea lui H. Schmidt.

Eppu F o g a r a si dice, ca la oficiolatele din Se-cuime mai preste totu nu se afla, cari se scia germanesce, si face propunerea urmatóre: „In comunicatiunile cu oficiolatele c. r. militari se voru folosi comunele de limb'a s'a propria, ear' municipiile si deregatoriile loru, incatu e cu potintia, de limb'a germana.

Baritiu G. regalistu: In cuventarea mea ce am avutu onóre de a rosti cu ocaziunea desbaterii generale decurse asupr'a acéstui proieptu de lege, am spusu inainte, ca se afla in acelasiu unu §., carele privitu mai deaprópe sta in contradicere cu principiulu respicatu si primitu in §. 1, adeca cu egl'a indreptatire a acelorui trei limbi ale tieriei, — am adausu totuodata, ca cu aceea ocaziune dupa impregiurari me voui simti indatoratu de a luá din nou cuventulu.

Intre acestea eata ca ajunseramu la §. 15, la carele toc-m'a ougetasemu eu in susu atinsulu intielesu. Acestu § este

dupa a mea opiniune celu mai delicatu (heiklich) din toti, cati au obvenitu pana acumu in decursulu acestei diete, precumu si in mai multe privitiei afundu taiatoru in viéti'a popóraloru acestei tieri. Deci toc-m'a pentru acésta déca a fostu canduva de trebuintia in decursulu desbateriloru dietale, oa se se provóce cineva la trecutul tierii, apoi eu aceea trebuintia o simtiu in acestea momente mai multu cá altadata. Totusi mai nainte de a me ocupa cu trecutul aplicatu la obiectulu de fácia, se cuvine cá se permitu aici descoperirea unei convictiuni, pe care de altumintrea credu, ca nimeni nu o va trage la indoiéla.

Eu cunosc in totu cuprinsulu monarchiei austriace o singura armata si in capulu acesteia unu singuru beliduce supremu, adeca pe m o n a r c h u l u; eara beliducelui supremu îi recunosc dreptulu de a introduce si impune la armata in interesulu unitatii de comanda si de administratiune militara o singura limba, de unde apoi urméza de sine, ca auctoritatile militare ale armatei au dreptulu de a se pune in reportu cu alte auctoritati din tíera in limb'a armatei.

Statorindu numai atata cá principiu, si tienendu totuodata §. 15 in mana, trebuie se marturissimu, ca cu privire la principiulu statoritu in §. 1, egalitatea de dreptu a celorlalte doué limbi a le tierii sufere greu. Deci trebuie se cercamu alta formulare, prin care si armatei se'i fia recunoscutu dreptulu ei, inse neci limbele nóstre nationale se nu fia nedreptatite.“

Mai incolo recunoscundu armatei dreptulu de a se folosi de o singura limba de comanda si administratiune; de alta parte inse crediendu, ca avemu dreptulu se asteptamu dela o armata, carea este compusa din tóte nationalitatile monarchiei, cá si ea se fia ecuitabila (billig) catra aceleasi natiuni, din sinulu carora este ea scósa si se nu céra, cá tóte clasele si respective comunele si municipalitatile acelorasi se sté cu dens'a in comunicatiune numai prin limb'a ei, continua:

„Dupa acestea aruncandu ochii preste csi 170 si relative aprópe 190 ani, de candu diferite parti ale aeestei armate se affa statiunate in mai multe tienuturi ale tierii nóstre, eu aflú, ca aceeasi a sciutu se fia in adeveru ecuitabila, ca adeca suprem'a comanda neci-odata nu a cerutu dela ungaro-seeui si romani aceea ce ea a sciutu prea bine, ca nu se póte implini, cá adica acestea popóra se corespunda cu auctoritatile c. r. militare numai in limb'a armatei.

Intre anii 1791 si 1792, pre candu adeca diet'a transilvana pretindea cá totufelulu de comunicatiune oficiósa se decurga numai in limb'a ungarésca, au decursu in acestu lucru mai multe corespondintie. Suprem'a comanda nu a voitu neci-decumu a primi pentru sine limb'a ungarésca, s'a invoitu inse a comunicá cu gubernulu tierii si cu alte auctoritati in limb'a latina, precumu acést'a se vede curatu din art. 31 dela 1791.

Mai departe apoi nu s'a intinsu neci beliducele supremu si neci diet'a tierii.

Pentru oe nu? Pentruca atatu a fostu de ajunsu cu atatu mai vertosu, ca auctoritatile (Behörden) militare subordonate comandai generale din Transilvania veni'a pré-puçinu in comunicatiune oficiósa cu locuitorii tieriei, eara in catu venia, anume in secululu acesta, sciá se se póte cu crutiare catra ei, prin urmare n'au pretinsu neci dela municipalitati si cu atatu mai puçinu dela comune, cá acestea se se indatóre a corespunde cu ele in limb'a armatei neci chiaru de atunci, de candu prin o invoiéla urmata pe cale administrativa in loculu limb'e latine s'a introdusu limb'a germana cá limba de comunicatiune intre gubernulu tierii si intre comand'a militara. Nu s'a facutu asemenea pretensiune neci din acea cauza, ca comand'a suprema sciá fórté bine, cumuca dintre romani si unguri locuitori in diferitele tieri se afla in totu timpulu celu mai puçinu cate 50—60 mii individi inrolati in armata, prin urmare, ca neci odata nu potu lipsi din garnisóne întremédiulocitori, séu talmaci, séu cumu le mai dicemu dragomani, cari se fia in stare de a intretiené cu poporulu comunicatiunea prin graiu la cesuri de trebuintia.

Eata deci, ca neci decumu nu e de trebuintia de a provócá inca si pe comune, cá acelea se invetiá nemtiesce.

Unu domnu deputatu din centru a disu in decursulu acestoru desbateri, catu in gluma catu in adinsu, ca dóra nu ne mai tememu de germanisare. Eu inse respundu inadinsu, ca in momentul in care s'ar infintia o lege (fia si numai pre diumetate obligatóre, cá in comune (d. e. comunele satesci, alu caroru numeru ese la doua mii) se scia ómenii nemtiesce, florile de germanisare s'ar ivi din nou preste tíer'a intréga. Eata deci, ca si cu acésta ocaziune suntemu sinceri, ve descoperimu curatu aceea, ce scimu si cunóscemu.“

Asia face următoarea propunere: „In comunicatiune cu oficiile c. r. militare comunele se voru folosi de limb'a loru propria, eara municipiile dupa potintia de limb'a germana“, si se roga oá si acésta formula se se iè in consideratiune.

Fačia cu pretensiunea lui H. Schmidt dice:

„Eu recunosc ca in administratiunea finaçiala se cere unitate; óre inse in administratiunea politica si a dreptatii nu se recere unitatea? Ci óre pana unde voiesce cineva se introduca unitatea? Nu cumuva pana acolo, incatu se o potemu numi centralisatiune intru intielesulu celu mai strinsu de mai nainte? In acestu casu se fimu incai sinceri si se o spunemu curatu, ca in fine scopulu celu mai din urma totu este centralisatiunea cea mai strinsa (schroff) Numai apoi me rogu, cá se'si ia ori-cine sam'a, cumu s'ar joca simpathiile popóraloru.

Intr'aceea eu voiescu a cercetá acésta cestiune din o lature inca si mai practica. Organele, deregatoriele finaçiale de tóte trépt'a sunt acelea, care vinu si stau in atingere de tóte dilele cu tóte clasele locuitoriloru pana la cea mai de pre urma veduva in celu mai de pre urma satuletii. Eu acésta impregiurare nu voiu se o judecu aici din punctu de vedere alu germanisarii, ci o apucu din celu de tóte dilele, alu asia numiteloru secaturi, prin care in poporu se produce atata instrainare. Noi scimu cu totii, ca bucurosu platescu ómenii in tóta Europ'a, in tóta lumea, prin urmare si in Ardealu feluritele contributiuni directe si indirepte, pe care au a le administra totu deregatoriele finaçiale. Acumu mai apucate si in locu de a cere si scóte darile dela romanu in limb'a romanésca, dela ungaro-secuiu in limb'a lui magiara, precumu s'au intemplatú acésta totudeauna si anume de 170 ani incóce, — cere si scóte, fia prin graiu fia in scrisu, totu numai nemtiesce. Deci puna ori-cine in cumpana necesitatea de a centralisa administratiunea finaçieloru de o parte, eara de alt'a necesitatea de a petrece bine si in armonia cu poporulu si se va convinge ori-cine, ca acésta din urma cumpanesce neasemenatu mai greu.

Ci se mai stamu unu minutu pre lenga analis'a terminulu „unitate in finaçia.“

Scimu noi fórté bine, ca dupa-ce Ardealulu príimesce si patent'a imp. din 26. Febr. 1861, prin acésta abdice totodata de vechiulu seu dreptu de a vota elu insusi in dieta sum'a contributiunii, care este a se plati la statu; cu atata inse nu s'a intielesu, cá se perdemu totodata si dreptulu de a re'm parti, scóte si administra mai de parte darile tierii dela poporu noi insine prin fiii acéstei patrii, carii au se ocupe deregatoriile respektive finaçiale; ci eu credu asia, ca in casulu celu mai reu pentru noi acésta cestiune remane deschisa, carea inse, déca va voi cerulu, se va decide cu totulu in favórea acéstei tieri, cu care interesulu unitatii monarchiei se póte preabine imbina.

Voindu a incheié mi repetiescu rogarea, cá in oasa se binevoiesca a sprijoni § 15 asia precumu l'am formulatu eu. (Bravo!) —

R a n n i c h e r din punctu de vedere, ca militi'a c. r. e personificarea sanctiunei pragmat., dice, ca limb'a militiei a fostu si è una, cea germana, si neci o dieta nu póte jigni unitatea militiei, prin urmare neci a limb'ei ei; de ce militi'a c. r. se n'aiba atata dreptu, catu au partitele si tribunalele, care potu corespunde in limb'a loru?

L e m e n i se lasa de cuventu.

Siulutiú Esc. se alatura cu totulu pe lenga amendamentulu reg. Baritiu, apoi continua: „si príimescu, cá comunele se corespunda cu oficiile c. r. militari numai in limb'a loru, din causa, Dloru! ca tocmai in Blasiu s'a intemplatú casulu acel'a tristu, ca comun'a Blasiului, care a fostu constrinsa a corespunde in limb'a germana, din acést'a causa a fostu constrinsa si la aceea, ca cu plata mare — dela 4—500 fl, pe anu, se'si tocmeasca unu notariu de limb'a germana.

Acést'a a fostu asia de necredintiosu, in catu s'a facutu in comuna mai mare si de catu judele ei si cu cate tótele minciuni intr'atata s'a fostu insinuatú in grati'a Bezirksamtului locale, catu a facutu totu ce a vrutu elu in comuna; a strinsu bani, cari s'au repartitu pentru lips'a comunitatei, mai puçinu, déca voiu dice 400 fl., si apoi a fugitu cu ei si a pagubitu comunitatea.

Pentru aceea ar fi mare dauna, pentru comunitati

si mai cu séma pentru cele romane si magiare si din secuime, déca s'ar sili, cá ele se corespunda cu c. r. oficie militari in limb'a germana, pentruca prin aceea ar fi silite, cá cu bani scumpi se'si tocmeasca notari germani. Si ce s'a intemplatú la Blasiu, aceea se póte intemplá inca si pe o suta de locuri, cá aceia se fia necredintiosi spre marea dauna a poporului, pentru aceea asiu dori, cá pentru usiuratatea comunitatiloru, comunele se nu fia restrinse a corespunde in alta limba, decatu in limb'a loru propria in totu chipulu, eara municipiile, din causele, care lea adusu inainte atatu D. Baritiu, catu si D. Rannicher, dupa potintia se corespunda si in limb'a germana, pentruca la municipii mai lesne se potu gasi barbati, individi si oficiali de aceia, cari se scie si limb'a germana, eara in comune de acesti individi fórté cu anevoie séu neci odata nu se potu aflá, mai cu séma in cele romanesci séu in cele din tier'a secuiesca.

Se cere incheierea desbateriloru din partea romaniloru si se príimesce. Se alegu 2 vorbitori, Alduleanu si M. Binder.

Alduleanulu. Mi dau onore, a ridicá cuventu in privinti'a §. acestuia, dupa parerea mea camu delicatu, in calitatea de reprezentante alu poporului. Inse, inainte de a atinge propunerile mele ad hoc, voiu se reflectezu la motiunea Dlui H. Schmidt, care adauge inca „k. k. Finanzbehörden“ la §. acéstá, cá ad. comunele si municipiile se póte comerciulu si cu acestia in limb'a germana, din acelu motivu, ca de altumentrea unitatea in administratiunea finaçiale ar fi periclitata, acéstá este singurulu motivu de capetia alu Dniisale. Ce príivesce la motivulu acesta, de si recunoscú din partemi necesitatea unitatei afirmate, credu inse ca unitatea in administratiunea finaçiale nu se póte precepe altumentre rationalminte, decatu in folosirea unei si aceleasi limbi in sinulu seu propriu, vá se dica limb'a germana déca se dice a fi cea oficiósa, are sese restringa numai la organele sale proprii de una si aceeasi calitate ad. cu sene si intre sene insesi. Prin urmare din motivulu unitatei finaçiale, nu se póte pretinde, cá organele comunali si municipali inca sese folosésca de limba germana facia ca ele. Almentrea s'a resfrantu motivulu acéstá din partea stangei, atatu de fundamentalminte, incatu afflu de prisosu a me ocupá cu elu mai pre-largu. inse atata totusi trebue se adaugu, cá eu asi fi doritu fórté, si dorescu inca, ca ar' stá in interesulu unei politice mai inalte a regimului, cá se demande organeloru finaçiale, aflatorie in patria, a se folosi si ele de limb'a comuneloru, municipiloru in afaceri oficióse cu acestea, a conversá in graiu si prin scrisóre cu toti locuitorii patrii in limba respectiviloru, pentruca credu, ca in modulu acesta cu multu mai securu siar castigá simpati'a poporeloru tienetorie de coron'a Ungariei pentru regimu, cu multu mai siguru sar' intielege cu bietii contribuenti in realisarea dariloru drepte si nedrepte, a timbreloru si a altoru tapse, si credu in fine, si aceea, cá si procedur'a loru ar deveni cu multu mai simplificata in comerciú cu organele comunali, municipali, si cu locuitorii individuali prin usuarea unei limbi, pre care o pricepu cesti din urma, cei pentru cari suntú asiediate acele organe. Pentru aceea eu afflu in motiunea Dlui H. Schmidt, príiveascase aceea din ori ce parte, un ce fórté nemiritu. Prin urmare, nu numai ca nu o potú sprigini, ci din contra asi adauge bucurosu din partemi de masi aflá in loculu competinte unu amendamentu, — cá oficiile finaçiale, inca se scie si se vorbésca in limb'a poporului (bravo!). Prin acésta nunumai ca amú castigatu animele poporului, pentru inaltulu regimu, dar scotescu, ca tocmai in chipulu acesta, dupa cumu am disu, am simplificatu si procedur'a finaçiale, pentruca scimu Dloru cá mergu 3 pana in 4 Zahlungs-Aufträge catra contribuenti, fora cá cei mai multi se scie ca cuprinde in elu (bravo). Suntú adeveratú patrioti, cari nici in un'a din limbele patrii nu sciu ceti, totusi candu sar' espedi estufeliu de mandate in limb'a respectiviloru, atunoi déca nu ei insii, dóra sar afflá alu 2le, 3le séu alu 10le vecinu, séu altu cineva in satu, care sei scia spune ce sta acolo (Es. Siulutiú se duce la pop'a) care de siguru i-ar cetio si asia ar evitá esecutiunile cele chieluitiose si superatióse. Ce se ti'ene de corespondinti'a oficiósa cu organele militari, asi voi se facemu o midilocire orecare, cá se nu ésa o majoritate pro seu contra, care ar poté esacerbá séu o parte seu alt'a. Eu intrebarea acést'a, o iéu din dóue puncte de vedere: quid juris et quid practioabile.

Eu între organele militare și civili nu află alta referință, decât cea a coordinației, și de aceea urmăm, că consecuența logică, dreptul de a se servi în comerț reciproc, fiacare de limbă sa oficioasă. Până aici de *quid juris*. „Ce se atinge de *quid practicabile*,” cugetă a fi de lipsă, că bine se ne înțelegem, se nu dispunem ceva, ce în practică nu ar duce la scop, ce ar conturba armonia între organe și așa dice, ca oficiale municipale se duca corespondința în limba proprie de afaceri cu toate acelea c. r. organe militare, cari sunt permanente în țară, precum sunt organele de c. r.; gendarmerie, și de comanda întregitărie de regimentele țării, pentru că acestea, având neconținut de a face cu fii patriei, și fiind ele instituite mai mult ale patriei de cată țiitorie de statul activ al c. r. ordine, nu putem despre ele presupune, ca n'ar cunosce limbile patriei, er' ce privește la comerțul cu celelalte c. r. organe militare, așa fi de parere, ca ar' fi cu nepotință, că acelea sese suporțe în alta decât în limbă germană. Neînțelegerea ar' fi în cazul contrariu a priori de prevedut, apoi traducerea facută de traducători, nusu originalului însuși. Mai încolo așa dori, că comunele se remana cu totul afara din §., că unele, cari nu pot veni cu c. r. organe militare în corespondința oficioasă deadreptul.

Ele s'au mai bine dicundă membrii lor pot se aiba afaceri numai de natură privată cu pomenitele organe, cari afaceri în privința limbii nu se țin de temă §. acestuia.

Eu neci motiunea D. regalistu Baritiu nu o pot sprijini, pentru că partea antaia, care vorbește despre comune, duce la impracticabilitate, eara partea încheiată impune municipiilor detorința de a susține comerțul cu toate c. r. organe militare în limbă germană, adausul nu eschide oblegamentul.

Eu credă Dloră! ca cu mult mai bun serviciu facem regimului descoperind dorința țării, consfătuindul spre primirea și spriginirea unor legi mai corespunzătoare astepțitorilor popórelor țării, prin care i ar succede a face că sei prinda popularitatea rădăcina în animele popórelor, de cată, candă am sprigini orbesce cea ce se cuprinde în proiectele de lege. (Bravo!)

Pentru aceea eu facă din parte mi ună motiune mediocrită, după care §. întreg ar avé se sune așa: „Organele municipale vor portă comerț cu organele c. r. de gendarmerie, care se afla în țară, precum și comanda militare cercuale întregitărie de regimentele patriei, în limbă sa proprie, ear' cu celelalte organe c. r. militare în limbă germană.”

Rannicher întrevorbesce, ca gendarmeria încă è o parte a armatei, și nu se pôte deosebi de militia.

Binder M. într'o cuventare foarte lungă se mira foarte, ba încă la prea surprinsu propunerea dep. Leont. Popu, fiindcă acesta vrea a si o motiva într'unu modu foarte originalu din partea aceea (a romanilor.) Întrebarea practică din § 15 atinge unu obiectu, care nu se ține de cercul activității neci alu municipiilor, neci alu dietei, — apoi decă partile au dreptu a si pretinde rezoluția în limbă sa, unu institutu alu imperiului, militia c. r., se stă mai reu decât partile în privința acăsta, cu toate, ca limbă ei è germană? — Propuștiunile contrare bată foarte afundă, — armata e espresiunea sancțiunii pragmatice, unde se numesce unitate nedisolubilă. Decă vrem se fimă cetățiani buni și austriaci patriotici, decă nu vrem se ne calcămă vorbă data în adresa, se nu conturbămă într'u nemica conexiunea armatei prin unu astufeliu de articulu de lege, pentru că astufeliu amă impedecă liberă dispuștiune, care compete prea în sale imperatului asupra armatei, pentru că nu i va fi cu potința a tramite la Ardealu totu armate de acelea, care știu limbile lui, și armata nu pôte portă cu sene esplicatori. Acestea ar avé urmări neplăcute. — Mai face alușiune la periodă cea tristă nu de multă trecută, candă patriă devenise în pericolu prin dispuștiuni asupra armatei unitare. „Domnilor! Întrebați poporul, elu nu se interesă de determinățiunile aceste artificioșe patriotice a le limbii, și de jalusiele aceste.” Deaci combate pe Fogarasi, dicundă, ca legea, care vorbește despre potința, înceta de a fi lege, apara proiect. regimului.

Schuler-Libloy totu din aceleși temeuri, că și consocii lui dice, ca armatei, care representă persoana monarhului ei compete dreptul limbii dela totu, respinge proiectul lui Baritiu și Aldleanu, cu toate acestea înse proiect. reg. Baritiu esă la votare cu majoritate și se prefacă în concludu. — Sedința fini la 3½ ore.

Sedința XXXIV. din 24. Sept.

După cetirea și rect. protoc. se citi § 16: „Limbă oficioasă internă a oficialor municipale și a judecatorilor municipale și aceea, care e și a municipiului respectiv. În comunic. oficioasă pe calea prezidială stă în voia fiacui a întrebuintă ori și care dintre cele 3 limbi ale țării.”

Sipotariu: Înaltă prezidiu! Înaltă dieta! § 16 din proiect. reg. este acela, care sfarsiesce cu municipiile. Despre limbă municipiilor adică au fostă vorba dela §. 11—16 inclusive.

§. acestă în partea antea consecuentu vorbește curat despre limbă municipiului, că oficioasă internă, și dice, se fia aceea, care este și a municipiului respectiv.

Dacă în partea a 2. a acestui §. se afla o clausulă, o rezervare foarte generală, așa de generală, cată neci aceea nu se pôte cunosce, ore se mai ține aceea de sferă municipiului, ori prescrie acestă și preste municipii:

Partea acestă a 2 a după a mea parere, nu este în armonia, în consonanță cu totu spiritulu legii acesteia, și dicu, ca aci se ivesce unu subiectu nou, care încă pretinde îndreptărire, care înse până acumă nu s'a ivitu.

Până acumă au fostă îndreptățite persoanele individuale și morali, municipiile și corporațiunile eclesiastice, și în §. 17 vinu deregatoriile de țară; dar' în clausulă acestă, în adaugerea acestă la §-lu 16, se ivescu că pretendinți de drepturi și prezidiile. —

Prezidiile, înaltă dieta! după a mea parere, n'au aceea chiamare, că pentru sine se si revindice unu dreptu singularu.

Prezidiile, care sunt espresu chiamate a îngriji, că o lege, că unu concludu statuitu se se efeitueze și eșcutedie în tocma, acelea după a mea parere n'au de a face pretensiuni și nici nu le stă bine, că acele se fia dispensate, ridicate dela concludulu legii, și astufeliu de întielesu are adausul acestă. Se vede, ca ar fi o liberalitate, pentru că permite fiescarui în comunicățiunea oficioasă pe calea prezidială a alege dupe placere ună din cele trei limbi.

Se vede a fi numai liberalu; — liberalismulu acestă înse nu se pare numai liberalismu, și eu dicu, ca este o licență, pentru că, după ce municipiile în urmă §-lui 11, și au statuitu limbă, și după ce cu placere amă și întielesu în aceea înaltă casa mai adeseori dechiarățiunea, ca voimă a sustine dreptul municipiilor, voimă că se nu detragemă din acela nimicu. — După ce este neîndoitu, ca prezidiulu este capulu municipiului și capulu amblă cu trupulu, și după ce după a mea parere prezidiulu s'au capulu municipiului nici ca pôte se aiba întielesu, decă s'ar rupe de trup: asiă eu asiă dice, ca nu este fundatu, nu este rațiune, dar' neci nu se cuvine, ca în cea mai scumpă virtute politică, în observarea legilor, statutorilor municipale, se se facă o dispensățiune chiaru pentru acela, care este anume chiamatu, că se efeituedie concludese și statutele municipale.

Pentru aceea mi ieu voia în loculu adausului din urmă alu acestui §. a propune înaltei case în urmatoriulu chipu o stilizare, care sună asiă: „Asemenea și prezidiile loră au de a se folosi pe calea prezidială în comunicățiunea oficioasă de limbă municipiilor respective.”

Cu acestă, înaltă dieta! nu amă disu multu, nu amă disu, ci numai ce de sine trebuie se se întielega, și numai pentru aceea o repetiescu, pentru că este în proiectulu regimului espresiune deosebită pentru comerțulu prezidiilor, și asiă dacă amă cugetatu, ca va fi iertatu a me espri și despre prezidii, dar' asiă, că drepturile municipale și siguranța legii, efeituirea ei se fia asigurată. Din aceste motive mi ieu voia a rogă pe înaltă casa, se binevoiescă a sprigini motiunea acestă și a o ridică la valóre de concludu.

C. Schmidt provoca pe aparatoriulu reg. se esplice, cumă precepte regimulu terminulu „fiacui” din a 2 parte a §-lui.

Rannicher, apar. reg., esplica, ca prin terminulu „fiacui” se întielegă prezidiinți și principalii oficioșilor.

C. Schmidt se multimesce, și se dechiară pentru propuștiunea reg., neafundă în ea neci unu prejudeciu și numai favóre pentru prezidinti.

Schuler-Libloy dice, ca și comisiunea a preceptulu întocma cuventulu „fiacui” și recomanda §. 11 alu comisiu-

nei, ear' pe D. Sipotariu 'lu reflecta, ca egalitatea totorora limbilor nu se pôte cumpani cu cumpen'a de aur, precuma neci actele scrise, ci se se ié respectu si la inlesnirea servitiului. Presiedintiloru se se lase in vóia a'si alege limb'a cea mai corespundiátore scopului administratiunei si se nu fia legati de limb'a municipiului, ca si lui i se cade dreptulu ce se dà la partite, apoi elu trebuie se aiba inaintea ochiloru si administrarea statului in alu carui interesu 'si pôte alege si limb'a.

Alduleanu respinge opiniunea lui Schuler-Libloy: cumuca sentinti'a d'antaita a §. 16 s'au facutu de prisosu, dupa-ce alalta-eri se primi propunerea s'a, dicundu, ca alaltari s'a tractatu numai de partea esterna a limbei, ear' aici se tracteaza de cea interna.

Schmidt inca recomanda proiept. comisiunei.

Sipotariu reflecta lui Libloy, ca temeulu propunerei sale nu este jalusi'a nationala, neci poftesce, cá egal'a indreptatire a totorora limbilor se se puna asia de perfecta in lucrare, cumu se pôte in idea cugetá, ci temeulu propunerei lui a fostu numai consecinti'a legislatória, a fostu punctulu de plecure, care l'a observatu la §. 11, candu a disu, cá nu se cuvine a face distingere intre presidiu si municipiu, si a cumu cu atatu mai puçinu se cade se se faca distingere, dupa ce la §. 11 cu atata hotarire a respinsu totu amesteculu, dicundu, cumuca limb'a se sio aléga representanti'a municipiului respectivu independinte. —

Déca s'a facutu acolo asia, pentru ce se se faca abatere la §. 16, pentruca, ce s'a hotaritu in §. 11 nu supune, ca in cutare municipiu voru fi tóte trei limbele; — apoi nu este neci o ratiune de a face deosebire intre capu si trupu, intre presidiu si municipiu.

Obert e de parerea lui Schmidt; Schuler-Libloy asemenea, si dupa votisare se primesce partea 1. din proiect. guvernului, eara a dou'a din a comisiunei.

In contr'a lui Sipotariu votara si Alduleanu, Angyalu, Buteanu, Bolog'a, Laday, Branu, Moldovanu, Popp, Popoviciu, Puscariu.

§. 17 se cetesce: „Limb'a oficiósa a celorlalte oficie si curti judecátoresci, cumu si a comunicatiunei acestoru oficie si curti judecátoresci intre olalta, si cu oficiele, ce se afla din afara de Marele-Principatu alu Transilvaniei, se va determina pe calea ordinatiuniloru.“

H. Schmidt partinesce din reputari prop. regimului, cu cuventu, ca nu scia, unde amu ajunge, candu s'ar concrede nou a defige limb'a interna of. a dicasteriiloru. „Eu cá germanu o spunu pe façia, ca asiú tiené de reu pe orice germanu, care ar' propune alta limba decatu pe cea nemtiésca.“ — Intocm'a dice, ca ar face si romanulu si ungurulu, altumintrea 'i ar judecá de politici cu reserva detestabila. Dreptulu acest'a e dreptu maiestaticu, care se afla in culmea executivei; cere dara se se primésca §. 17 alu reg. intocm'a.

Eppulu Fogarassy e de parere, ca déca se da dreptu municipiiloru a'si alege limba, se se recunósca acestu dreptu si oficiolatoru mai inalte; altufeliu recomanda limb'a magiara, pentruca are o indreptatire istorica la acésta, si formuléda §. asia: „Limb'a oficiósa interna a deregatoriiloru mai inalte in casu de necesitate, se va determiná de Msi. S'a pe calea ordinatiuniloru cu respectarea usului legalu de pana aici.“ Nu se spriginesce neci de 10 insi, (cu alte cuvinte se remana ordinatiunea din Dec. 1860 si de aci incolo? R.)

Dragusianulu Codru. Fiinduca elu nu sci neci o bóba ungresce la cuventarea Episc. Fogarasy uu pote reflectá, voindu inse a se pone pe terenulu legislatiunei transilvane de mai inainte, trebuie se denege dreptulu maiestaticu de a decretá limb'a oficiósa, ce au placutu Dlui dep. Henricu Schmidt mai inainte o asertá. Cu tóte acestea elu sprigonesce § lu 17. alu proieptului reg. cu unu singuru micu, inse esentiale adausu; ad. „deocamdata“ apoi argumetédia asia:

Din conceptulu acestui § se vede, cumca inaltulu regimu aci face apelu, cá se-i damu in mana dreptulu de a determina pre calea ordinatiuniloru o limba oficiósa, pentru oficiele si tribunalele regie, pentru corespondinti'a loru intre sine, catu si cu autoritati din afara de Transilvania, va se dica inaltulu regimu cere, cá se conducemu o specie de dictatura (ilaritate). Cere dicu, dictatur'a si pentru aceea amu disu „deocamdata“, ca-ci dictatur'a nu se da pre veci-veciloru, ei numai pe unu timpu óre care, fia si nedeterminatu (ilaritate).

Dictatur'a Dnii mei bine e cunoscutu, de parte de a fi unu dreptu, unu bunu constitutionale, cine vá negá, ca n'ar fi unu mediu aplecaveru in vieti'a constitutionale, atunci adeca, candu obvinu astfelu de incurcaturi si complecatiuni,

care nu se potu superá cu medie ordinarie. Apoi credu, ca mi se va concede, ca candu irrumpu trei limbe deodata in tiera si candu trei popóre gelóse se óerta pentru egal'a indreptatire, nu asupra fiacarui petecu de tíera' atatu, catu asupra fiacarui petecu de chartia incurcatu, ca e mare, nime nu va negá, ca complecatiunea e seriósa si ca dictatur'a e aci indigitata. (ilaritate:)

Inalt'a casa, credu eu, ca fara asi derogá atributiiloru si demnitati s'ale legislative pôte concede o astfelu de dictatura regimului.

In acestu casu nu ar fi multe de disu, dar' cu atata mai multu, candu inalt'a casa ar voi, cá se determine ins'a limb'a oficiósa, pentru dicasteriile si tribunalele regesci, si acesta mi voiu luá libertatea a o desfasiurá, precatu me voru iertá debilele mele poteri. „ . . . . .“

Mai incolo face comparatiune între limbile patriei si cu tóte ca cea magiara are pentru sine drepturi positive si e basata pe 2 art. de lege dela 1791 si 1847 nu o pôte primi de limb'a a dicasteriala, fiindca se teme de strigate: Nu ne mai trebuie suprematisare, ceea ce si elu o dice. Totu asemenea concede cultur'a limbei germane vorbite de 40 milióne, inse cá se fia limba dicasteriala se teme a dice, ca i se va raspunde: Suntemu satui, nu ne mai trebuie germanisare; ceea ce o dice si elu insusi; apoi continua: Acumu Dloru! venimu la limb'a romana tertio loco egala indreptatita.

Si limb'a nostra are mari preeminentie si drepturi de e-cuitate. Limb'a acest'a, e limb'a vija la $\frac{2}{3}$ din locuitorii Tranniei, si si ceialalti o vorbescu binisiorn, asiá cumu se invetia pe ulitia si in tergu (ilaritate). Limb'a romana e fia mai asemenea latinei, si dupa cumu noi Transilvanii avemu gustu camu rococo (ilaritate) prestu puçinu va fi latina deplinu, asiá cumu domni in tíera pana la 47.

Limb'a romana dupa cum a disu D. reg. Baritiu are literatura si sacra si profana cu profusiune, e in principatele unite romane de 40 de ani reusitata in oficiu si nu are neci o impedecare, óre nu ne amu dechiará pentru limb'a romana?

Ne temem numai, cá nu cumva stafia, fantasm'a ori cumu-i dise D. Baritiu in dilele trecute, Dacoromanismulu, se cuprinda cu frica si cutremuru pre sororile natiuni colocuitorie, pe iubitii nostri sasi si magiari (ilaritate).

Inse lasu tóte acestea la o parte, eu vediu numai unu micu inconvenientu in limb'a nóstra.

Acestu inconvénientu este, ca noi nu suntemu in principatele unite romane, ci in Trania între fratii sasi si magiari, carii nice sciu, nice visédia de literatur'a nóstra, si deocamdata nu ne sciu limb'a, apoi afara de acest'a nice noi romanii, romanii literati nu dicu tocma ca nu o scimu, dar' suntemu departe de perfectiune, ca-ci amu invetiatu carte in scóle magiare si germane.

Asiá dara noi insine nu vomu cutediá a decretá limb'a romana de dicasteriale subtu astfelu de impregiurari, de si avemu o maioritare macaru cumu se dise, numai casuale. (Ilaritate.)

Am auditu din multe parti, ca ar fi bine se decretamu tóte 3 limbele deodata. Acést'a Dloru sta in contradicere cu principiulu enunciatu, cumuca adeca totu oficiulu se aiba numai o limba interna, asia dara tóte trele limbele nu le potemu otari. . . . .

Eu dara Dloru! sum de parere, ca §. 17 alu proiept. se-lu primimu asia cumu e formulatu, numai cu adausulu, care l'amu propusu eu.

Inse cá se nu dica cineva, ca eu nu asiú avé si alte idee, decatu care leau propusu inaltulu regimu in proieptulu seu, trebuie se descoperu inca doua cali, care ne ar poté scóte din labirintu, cu cari s'ar ajunge scopulu fara vatamarea egalei indreptatiri a limbiloru tierci.

Un'a ar fi, cá se decretamu unu turnu s pentru fiacare limba transilvana, adeca din 5 in 5 ani séu din 3 in 3 ani, se vina totu alta limba, la rondu, dicasteriale (Ilaritate!) si pentru usiurare se incepemu cu cele cunoscute magiar'a si german'a, apoi numai in fine roman'a, pana candu toti s'ar esercitá intr'ins'a.

A dou'a ar fi, cá pentru fiacare dicasteriu se decretamu alt'a din limbele egale indreptatite. (Ilaritate.)

Dara inca odata Dloru! stau pe lenga prim'a propunere se ne supunemu la dictatur'a limbistica si se ne scapamu acumu odata de perplesitate si greutate. (Bravo!) (va urma).

Novissimu dela dieta.

Siedinti'a XLL din 7. Octombre.

Presiedinte: Joane Alduleanu.

Se cetește prot. in limb'a magiara si se apróba.

Presied. provóca pe ref. Fr. de Trauschenfels, se ceteșca art. de lege privitoriu la efeptuirea egalei indreptatiri a natiunei romane si a confesiunilor ei, care s'a retramisu dietei pe lenga rescriptulu din 27. Sept. 1863, care se suie pe tribuna si-lu cetește in limb'a germana, apoi in limb'a magiara prin notar. Lászlóffy si in cea romana de notariulu Muresianu.

Presied. desémna la ordinea dilei mentionatulu articulu de lege, dupa desbaterea aceluia apoi formularea lui cum e propusa de comitetu.

Art. de lege se primesce in teestulu propusu la desbatere, cu o singura modificatiune in §. 3, unde conformu teestulu magiaru, in care se afla precisatu „négy nemzet“ se accepta modificatiunea „vier Nationen“ cele 4 natiuni scl.

Se aduce la desbatere „praefacia et conclusia“ la art. de lege si se primesce cumu s'a propusu de comitetu.

Se cetește representatiunea in tóte 3 limbele tieriei, pe lunga care are de a se substerne art. de lege Mai. S'ale spre sanctionare, si cu modificatiunea, cá in representatiune se se faca amintire despre modificatiunea facuta in §. 3; se primesce.

Comitiv'a catra plenipotentiatulu comisariu reg. dietale se primesce.

Cu predarea art. de lege comis. regiu dietale plenipotentiatu spre alu asterne Mai. Sale spre sanctionare, se insarcinéza comitetulu ad hoc, adeva, care a fostu insarcinatu cu reportarea asupra art. de lege.

Presiedintele impartasiesce dietei o petitiune data prin Dr. Maioru, subscrisa de vreo 40 de insi din comitatulu Albeinf. (resp. cerculu I. de alegere) in care se plangu, ca nu vedu cerculu I. de alegere inca reprezentatu in dieta prin prédoritulu lor alesu — Presiedintele enuncia, ca petitiunea se va relegá comitetulu de petitiuni —

Fr. Obert da presiedintelui o propunere in scrisu, in care dice, ca timpul celu indelungatu, catu tiené in presente servitiulu militarescu e o sarcina grea pentru populatiunea Transilvaniei si ca pentru scurtarea aceluia ar trebui se faca diet'a pasii cuviintiosi la locurile mai nalte.

Se spriginesce de catra mai multi din centru si din stang'a. Mai tardiu se va pune la ordinea dilei.

V. P. Alduleanu, cá suplentele lui Rosenfeld presiedintelui comitetulu pentru elaborarea propusetiunei a 2 regie, impartasiesce dietei, ca articululu alu 2-lea de lege s'a predatu Sambata in 3. Octombore 1863 comisariulu regiu dietale, care a disu, ca acesta fapta o privesce, cá unu documentu nou alu activitatei dietei, promitendu totu deodata, ca si va tiené de cea mai placuta detoriintia in celu mai scurtu timpu alu asterne Maiestatei Sale pentru sanctionare. —

Diet'a erumpe in achiamatiune de se traiésca.

Sciri telegrafice dela Vien'a ne anuncia, ca cancelariulu comit. Fr. Nádasdy e chiamatu de Maiestate a fi membru pe viétia in cas'a Domniloru senatulu imperialu; din diet'a Ardeléna inse Esc. S'a metrop. Siolutiu, Bar. Siagun'a si Popp (dupa „Kr. Z.“ guv. de banc.), c. Nemes J., C. Béldi, Eppu Fogarassy, B. Rosenfeld, B. Bruckenthal, Superintendentulu Binder se fia si denumiti de membri ai aceleiasi case.

Eri in dieta se facura preliminariele la alegerile deputatiloru in sen. imperialu si adi in 9. Oct. asteptamu telegramu despre succesulu acelora.

Neci astadi nu se luara inainte alegerile, pana mane in 10. Petitiunea camerei comerc. pentru respectarea intereselor comerciiului si industriei tieriei se ceti in dieta spre a se sprigini in senatulu imperialu.

Brasiovu, 7. Oct. Daun'a ce o casiuná foculu din vecinatate in Hermanu e fórte mare; 190 de gazde se afla despoiete de edificie economice, si de totu ce au adunatu sudórea loru intr'o véra. Foculu s'a escatu prin 2 copii, cari in absentia parintiloru s'au jocalu cu aprindióre in siopronu, care casu trebuie se atraga luarea aminte si ingrijirea mai buna a parintiloru de a ascunde ori-ce lucru lesne aprindiatoriu d'inaintea copiiloru.

Pentru acesti nenorociti 150 gazde sasi si 40 romani s'a arangétu pe mane in 10. Oct. séra unu CONCERTU de „Reuniunea cantaretiloru germani Brasioveni.“

— In Fogarasu se descoperi o veduva, anume Ecaterina Ziegler, ca è falsificátore de bani. Asesorulu sedriei Blasianu

si cancelistulu Rusu ducunduse in Cinculu-mare se védi urmele, peste care dede negutiatorulu Schul, care cunosce nii falsificati si casiuná arestarea veduvei, au descoperit tátu 13 formele de falsificatu banii catu si 467 patrari ecusari, 111 bucati ecusari intregi si 266 bucati doued; si tóte instrumentele de topitu d'impreuna cu materialulu cositoriu in mai mare cantitate si se aflara partasi la fabricare si Mich. Kreuz si Andr. Schneider, dovediti la incuisit.

AUSTRIA inf. Vien'a 6 Oct. Senatulu imperialu. Eri impartasi Schmerling casei deputatiloru rescriptulu despre alegerile la senatulu imp. din diet'a Ardealului, si mesagiu imp., prin care se invita senatulu imperialu a puca de pertractarile constitutionalile ale budgetulu asupra propuneriloru finañiale, dandu sperantia, ca la continuarea acestor pertractari si incheiérea loru voru lua parte si deputatulu Ardealu. Ministrulu de finañie 'si motivéza nóu'a sistem de contributiune si propune mai multe modificari si introd de noue contributiuni.

Ordinea desbaterei acesteia s'a amanatu la propusetiulu lui Mühlfeld, pana candu se va dechiara diet'a Ardealulu supr'a alegeriloru la sen. imp.

In caus'a asiediarei unei curti apelative de a 3. inst. pentru Ardealu, cumu suna proposit. regia respectiva, pro reg. se afla gata si elu cuprinde, cá acésta curte apelativa pentru Ardealu se se asiedia in Vien'a lenga cancelaria publica, unde se se redice unu senatu de justitia supremu, proiectu va fi si sositu la Sabiuu, cá se se incredintieze comisiuniloru, se aiba ce lucra, pana dupa sesiunea sen.

Chronica din afara.

PRINCIPATELE UNITE ROMANE.

Despre casulu incalcarii dela Turnu - Severinu ne a „Buciumulu“ numai acestea:

De mai multe ori amu aretatu ca Austriacii fideli promisiuni a loru catre Germania, ca voru germanisa Dunarea, esi intindu influentia loru pe amenduo laturile acestui riu pene la marea négra. Pentru cele ce se petrecu pe dre Dunarii, nu ne amestecamu; acésta este afacerea Serb a Turciei; pentru cele ce se petrecu in sa stinga Dunarii ne interesamu cu dinadinsulu, caci este afacerea r proprie.

Amu avutu ocasiunea de mai multe ori se aretamu ce se petrecu la Turnu Severinului pene la Galati, si nationalitatea si Statulu romanu se calca la aceste m ale tieriei. Asta-di avemu nenorocirea se mai aflamu in impregiurare si de cea mai grava importantia.

Unu bastimentu autriacu cu vaporu s'a urcatu, nu pentru ce, pene la Turnulu Severinului si a stationatu Omenii bastimentulu s'au datu josn de pe batelu, si dintr'ensii au venitu in orasiu. Unulu din acestia a c neorindueli de natura a provoca intervenirea politiei; un robantiu alu Politiei a pusu mana pe acestu individuu dusu la Politia.

Mai multi soldati armati tramisi de oficiarulu bat au calcatu Politia si prin fortia armata au smulsu din dorobantulu pe Austriaculu culpabile.

Aflamu ca guvernulu a luat u atitudine fórte in acésta ocasiune, ca soldatii austriaci ar fi fostu ped ca oficiarulu austriacu, dupe ce si-a cerutu ertare, a fo degradatu etc. etc.

Gubernulu a incheiétu inca in 16. Juniu a. c. unu tratu cu Serbi'a pentru estradarea imprumutata a criminaloru nu inse si a emigrantiloru politici.

Schwedi'a isi asiédia in Brail'a unu v.- consulatu, se fia in comerciu cu Romani'a. —

Diplomaticu nu avemu ceva positivu, numai reflectamu, ca Rusi'a totu speréza la reinvierea santei a séu mediolocirea unei coalitiune in contra lui Napole la 1812. Franci'a cu Angli'a inse se tienu de cordia pana candu nu voru face se se verse, ce imbuca pre pavu, s. aliantia.

In Itali'a se facu reviri militari si Menoti Garibaduna oficiri pentru poloni si caus'a loru.

ESEMPLARE din GAZETA si FOIA
dela 1. Juliu inca multe se afla.